omaks saiwad, linnade asemeid oma mõisadega ühendasiwad ja talupoegi nende peale elama asutasiwad, ehk ometigi linnade ehitamist wäga wähe lubanud on."

Oma aegsest Liiwimaa rahwast kirjutab Kelch, esiteks mõisnikudest:

„Need on weel tänasel pääwal enamist neist sugudest, kes wanal aeal muist Daani Kuningatega, rohkemalt jäult aga Saksamaalt, nimelt Thüringist, Westfaaliast, Pommerist, Meklenburgist ja teistest kohtadest Alt-Saksi maakondadest meie maale tuliwad. Mõned on Rootsi, teised Poola sugudest, kes ennast seia asutasiwad, kui maa Rootsi ja Poola Kuningatest wõidetud sai. Nende on ka kaunis jägu neid, kes Rootsi ja Poola Kuningate poolest, kodaniku seisusest mõisniku seisuse sisse tõstetud saiwad. Selle seisusega on niiid nenda, et see ühegile kõrge seisusele Euroopas midagi järel ei anna. See on tugew omas mehisuses ja tema keskis leitakse mehi suuremat lahkusest, osawusest, tarkusest ja sõeawäelisest wahwusest. Nemad on enamist ikka ütsi sõeawäe teenistust omaks ametiks wõtnud, kuida siis ka nende keskis wähe neid ei ole, kes kuulsate Rootsi Kuningate Karl IX. ja Gustav Adolf Suure sõdades, maa ja mere sõea-tegudes maailma kuulsateks kangelasteks saiwad. Riigi ametite peale on ennast neist tänine wähe

tarwitada lasknud, waid need, kellel sõeaasjade peale himu ei olnud ehk kes selleşt wäsisiwad, need istuwad oma päris-, pant- ehk rentmõisade peal, tallitawad hoolega põllutööd ja selle maa kombe järel maa kohtute ametit. Nende keskis, kes maa kohtute ametit tallitawad, on Landrathid kõige ülemad, pärast tuleb maa peamees ehk Landmarschall, järges Mannrichter ehk Landrichter oma Assesoridega, wiimaks Hakenrichter ehk Ordnungsrichter oma Adjunktidega.

Mõisnikudest astume kodanliku seisuse poole, keda jäutakse: Õpetatud meesteks, kaupmeesteks, kunstnikudeks ja käsitöö meesteks (handwärgi rahwaks.) Õpetatud mehi ei ole endisel aeal siin palju auustatud, sellepärast ei ole neid siin ka palju olnud, nüüdsel aeal on nende hulk, omalt maalt ja wõeralt maalt, juba nii suur, et osawatest meestest kiriku ega walitsuse tallituses suuremat puudust ei tunta."

Kaupmeestest kirjutab Kelch, et kaubaajamine Riigas, Tallinnas, Narwas ja Pärnus ikka kauniste õitsenud; nimelt olnud Narwas rohkem mitmesuguseid rahwaid näha ja mitmesuguseid keeleşi kuulda, kui kusagil teises paikas, Rootsi riikis. Nimetatud linnas olnud nii palju Rootsi, Saksa, Soome, Eesti, Poola, Wene ja Inglise keelt kuulda, et igaühel kes seda himustas, wõi-

Eesti-maa-rahwa Kalender 1884, lk. 24